

የሜካኒካል መጠኖች ልኬት

አንድን ቀመር ከመቀበልዎ በፊት ለመፈተሽ ይህን ሠንጠረዥ ይጠቀሙ። ትክክለኛ የፊዚክስ ቀመር ሁለቱም ጎኖች ሁልጊዜ አንድ ዓይነት ልኬት አላቸው፤ ስለዚህ ልዩነት ካለ ስህተት መኖሩን ገና ሳይፈልጉት ያሳውቅዎታል።

መጠን	አገላለጽ	ልኬት	የSI መለኪያ
Area	$l \times b$	$[L^2]$	m^2
Volume	$l \times b \times h$	$[L^3]$	m^3
Density	$m \div V$	$[ML^{-3}]$	kgm^{-3}
Velocity	$s \div t$	$[LT^{-1}]$	ms^{-1}
Acceleration	$\Delta v \div t$	$[LT^{-2}]$	ms^{-2}
Force	$m \times a$	$[MLT^{-2}]$	N
Momentum	$m \times v$	$[MLT^{-1}]$	$kgms^{-1}$
Impulse	$F \times t$	$[MLT^{-1}]$	Ns
Work and energy	$F \times d$	$[ML^2T^{-2}]$	J
Power	$W \div t$	$[ML^2T^{-3}]$	W
Pressure and stress	$F \div A$	$[ML^{-1}T^{-2}]$	Pa
Young's modulus	$\sigma \div \epsilon$	$[ML^{-1}T^{-2}]$	Pa
Surface tension	$F \div l$	$[MT^{-2}]$	Nm^{-1}
Coefficient of viscosity	$F \div (A \times \Delta v / \Delta x)$	$[ML^{-1}T^{-1}]$	Pas
Angular displacement	$s \div r$	$[M^0L^0T^0]$	rad
Angular velocity	$\theta \div t$	$[T^{-1}]$	$rads^{-1}$
Angular acceleration	$\omega \div t$	$[T^{-2}]$	$rads^{-2}$
Torque	$F \times r$	$[ML^2T^{-2}]$	Nm
Moment of inertia	$m \times r^2$	$[ML^2]$	kgm^2
Angular momentum	$I \times \omega$	$[ML^2T^{-1}]$	kgm^2s^{-1}
Gravitational constant	$Fr^2 \div m_1m_2$	$[M^{-1}L^3T^{-2}]$	Nm^2kg^{-2}
Spring constant	$F \div x$	$[MT^{-2}]$	Nm^{-1}
Strain	$\Delta l \div l$	$[M^0L^0T^0]$	none

ተጠንቀቂ

ልኬቱ መመሳሰሉ ብቻ ቀመሩን ትክክል አያደርገውም። የልኬት ትንተና የጎደለ ግማሽ፣ የተረፈ 2π ወይም የተሳሳተ ምልክት ማየት አይችልም፤ ምክንያቱም ቁጥሮች ራሳቸው ልኬት የላቸውም። ስህተትን ያጋልጣል እንጂ ትክክለኛነትን አያረጋግጥም።

የሙቀት መጠኖች ልኬት

በቀመር ውስጥ ሙቀት በተጠቀሰ ቁጥር ይህን ይመልከቱ። ፀ የራሱ የሆነ መሠረታዊ ልኬት ነው፤ እሱን መርሳት በአእምሮ ትክክል መስሎ የታየ ስሌት በወረቀት ላይ የሚሳሳትበት ዋነኛው መንገድ ነው።

መጠን	አገላለጽ	ልኬት	የSI መለኪያ
Heat and internal energy	$F \times d$	$[ML^2T^{-2}]$	J

የ12ኛ ክፍል ፊዚክስ ማጠናከሪያ ካርዶች

12ኛ ክፍል

Temari.et

temari.et/study

መጠን	አገላለጽ	ልኬት	የSI መለኪያ
Temperature	—	[Θ]	K
Specific heat capacity	$Q \div (m \Delta T)$	$[L^2 T^{-2} \Theta^{-1}]$	$J kg^{-1} K^{-1}$
Latent heat	$Q \div m$	$[L^2 T^{-2}]$	$J kg^{-1}$
Thermal conductivity	$QL \div (A \Delta T t)$	$[M L T^{-3} \Theta^{-1}]$	$W m^{-1} K^{-1}$
Entropy	$Q \div T$	$[M L^2 T^{-2} \Theta^{-1}]$	$J K^{-1}$
Universal gas constant	$PV \div nT$	$[M L^2 T^{-2} \Theta^{-1} N^{-1}]$	$J mol^{-1} K^{-1}$
Boltzmann constant	$R \div N_A$	$[M L^2 T^{-2} \Theta^{-1}]$	$J K^{-1}$
Coefficient of linear expansion	$\Delta L \div (L \Delta T)$	$[\Theta^{-1}]$	K^{-1}

ተጠንቀቂ

የተወሰነ የሙቀት አቅም የክብደት ልኬት የለውም፤ የሙቀት አቅም ግን አለው። አንዱ በኪሎግራም ሲሆን ሌላው ለጠቅላላው ነገር ነው፤ ስለዚህ መቀያየራቸው መልሱን በክብደቱ ልኬት ይለውጣል።

የኤሌክትሪክ መጠኖች ልኬት

በዚህ ዝርዝር ውስጥ ያለው እያንዳንዱ የኤሌክትሪክ ልኬት ከጅረት የተገነባ ነው፤ ምክንያቱም መሠረታዊው መጠን ጅረት እንጂ ቻርጅ አይደለም። መጀመሪያ ቻርጅን እንደ ጅረት $\times$ ጊዜ ያውጡ፤ የተቀረው በቃል ሳይያዝ ይከተላል።

መጠን	አገላለጽ	ልኬት	የSI መለኪያ
Electric current	—	[I]	A
Electric charge	$I \times t$	[IT]	C
Potential difference	$W \div q$	$[M L^2 T^{-3} I^{-1}]$	V
Resistance	$V \div I$	$[M L^2 T^{-3} I^{-2}]$	Ω
Resistivity	$RA \div l$	$[M L^3 T^{-3} I^{-2}]$	Ωm
Conductance	$1 \div R$	$[M^{-1} L^{-2} T^3 I^2]$	S
Capacitance	$q \div V$	$[M^{-1} L^{-2} T^4 I^2]$	F
Electric field	$F \div q$	$[M L T^{-3} I^{-1}]$	$N C^{-1}$
Permittivity of free space	$q^2 \div (4\pi F r^2)$	$[M^{-1} L^{-3} T^4 I^2]$	$F m^{-1}$
Magnetic flux	$V \times t$	$[M L^2 T^{-2} I^{-1}]$	Wb
Magnetic flux density	$\Phi \div A$	$[M T^{-2} I^{-1}]$	T
Inductance	$\Phi \div I$	$[M L^2 T^{-2} I^{-2}]$	H
Permeability of free space	$2\pi r B \div I$	$[M L T^{-2} I^{-2}]$	$H m^{-1}$

ተጠንቀቂ

ተቃውሞና የተቃውሞ ባሕርይ በአንድ የርዝመት ኃይል ይለያያሉ፤ ተማሪዎችም አቅጣጫውን የሚገለብጡት እዚህ ጋር ነው። የተቃውሞ ባሕርይ የቁሱ ባሕርይ ሆኖ በሽቦው ቅርጽ ፈጽሞ አይለወጥም፤ ተቃውሞ ግን የዚያ የተለየ ሽቦ ባሕርይ ነው።

የሞገድና የዘመናዊ ፊዚክስ መጠኖች ልኬት

ከአራቱ ካርዶች አጭሩ ይህ ሲሆን በመግቢያ ፈተና ጥያቄዎች ላይ በብዛት የሚመጣውም እሱ ነው፤ ምክንያቱም የፕላንክ ቋሚና የማዞሪያ ኃይል ግፊት $[M L^2 T^{-1}]$ የተባለውን ተመሳሳይ ልኬት ይጋራሉ፤ ፈታኞችም ለምን ብለው መጠየቅ ይወዳሉ።

መጠን	አገላለጽ	ልኬት	የSI መለኪያ
-----	-------	-----	----------

የ12ኛ ክፍል ፊዚክስ ማጠናከሪያ ካርዶች

12ኛ ክፍል

Temari.et

temari.et/study

መጠን	አገላለጽ	ልኬት	የSI መለኪያ
Frequency	$1 \div T$	$[T^{-1}]$	Hz
Wavelength	—	$[L]$	m
Wave number	$1 \div \lambda$	$[L^{-1}]$	m^{-1}
Intensity	$P \div A$	$[M T^{-3}]$	$W m^{-2}$
Planck's constant	$E \div f$	$[M L^2 T^{-1}]$	J s
Work function	$h f_0$	$[M L^2 T^{-2}]$	J
Decay constant	$1 \div t$	$[T^{-1}]$	s^{-1}

ተጠንቀቁ

ድግግሞሽም ሆነ የማዞሪያ ፍጥነት $[T^{-1}]$ ሆነው ይወጣሉ፤ የመበስበስ ቋሚም እንዲሁ። ልኬት እነዚህን ሦስቱን መለየት አይቻልም፤ ይህም ዘዴው ለምን እንደሚያገለግል ጠቃሚ ማስታወሻ ነው።

የግልጽ ብሩህነት የተገልጣጭ ስኩዌር ህግ

የአንድን የሰማይ አካል ግልጽ ብሩህነት ከትክክለኛ ብሩህነቱ እና ከርቀቱ ጋር ለማዛመድ ይጠቀሙበት።

$$b \propto L/(d^2)$$

ተጠንቀቁ

ግልጽ ብሩህነት የሚቀንሰው በርቀት ስኩዌር ተገልጣጭ እንጂ በርቀት ቀጥተኛ ተመን አይደለም።

የክሩዝ እና ባሊስቲክ ሚሳኤል ንጽጽር

በክሩዝ እና ባሊስቲክ ሚሳኤሎች የበረራ ምዕራፍ እና የግፊት አይነት መካከል ያለውን ልዩነት ለማነጻጸር ይጠቀሙበት።

የሚሳኤል አይነት	የግፊት ዘዴ	የበረራ አቅጣጫ	ገዢው የፊዚክስ ህግ
Cruise missile	በበረራው በሙሉ Jet-propelled የሆነ	ቁጥጥር የሚደረግበት path	Conservation of momentum
Ballistic missile	በመጀመሪያው phase ብቻ Rocket-powered የሆነ	Arc trajectory	Newtonian mechanics እና gravity

ተጠንቀቁ

ባሊስቲክ ሚሳኤሎች በሙሉ የበረራ ጉዟቸው ሳይሆን በመነሻ ምዕራፍ ላይ ብቻ በሮኬት ይገፋሉ።

የራዲር ርቀት ቀመር

ራዲር የላከው የራዲዮ ሞገድ ዲላማውን መትቶ እስኪመለስ የወሰደውን ጊዜ ተጠቅመው ርቀቱን ለማስላት ይጠቀሙበት።

$$R = (c t)/2$$

ተጠንቀቁ

የተሰጠውን ጊዜ ለ 2 ማካፈል እንዳይረሱ። የሚለካው ጊዜ ተጨማሪ የደርሶ መልስ ጊዜ ነው።

የአልትራሳውንድ ምስል ክፍሎች

በህክምና አልትራሳውንድ ማሳያ ላይ የሚታዩትን የተለያዩ የጥላ ቀለማት ለመለየት ይጠቀሙበት።

መጠሪያ	የምስል መልክ	የድምፅ ነጻብራቅ	የሰውነት ክፍል
------	----------	------------	-----------

መጠሪያ	የምስል መልክ	የድምፅ ነጸብራቅ	የሰውነት ክፍል
Anechoic	ጥቁር	ምንም ድምፅ አይንጸባረቅም	ፈሳሽ የተሞሉ የሰውነት ክፍሎች
Hypoechoic	ደማቅ ግራጫ	አነስተኛ የድምፅ ነጸብራቆች	ለሰላሳ የሰውነት ቲሹዎች
Hyperechoic	ፈካ ያለ ግራጫ	በርካታ የድምፅ ነጸብራቆች	ጥቅጥቅ ያሉ መዋቅሮች

ተጠንቀቁ

አኔኮይክ (anechoic) ቦታዎች ጥቁር የሚታዩት ፈሳሾች ድምፅ ስለማያንጸባርቁ እንጂ ድምፁ ስለታገደ አይደለም፡፡

Kepler Third Law and Orbital Period

የፕላኔት ወይም ሳተላይት orbital period ከ orbital radius ጋር ያለውን ዝምድና ለማስላት ይጠቀሙ፡፡

$$(T^2)/(r^3) = (4\pi^2)/(G M)$$

ተጠንቀቁ

በቀመሩ ውስጥ ያለው mass M ፕላኔቱ የሚዞረውን የማዕከላዊ አካል mass እንጂ የሳተላይቱን mass አይወክልም፡፡

Newton Law of Universal Gravitation

በማናቸውም ሁለት ግዝፈት ባላቸው አካላት መካከል ያለውን የስበት ስበት ኃይል ለማስላት ይጠቀሙ፡፡

$$F_g = (G m_1 m_2)/(r^2)$$

ተጠንቀቁ

ርቀቱ r የሚለካው ከሁለቱ አካላት ማዕከላት መካከል እንጂ ከገጻቸው መካከል አይደለም፡፡

Projectile Motion Range

አንድ projectile ከተነሳበት እና ካረፈበት አግድም ወለል እኩል ከፍታ ላይ ሲሆን horizontal range ለማስላት ይጠቀሙ፡፡

$$R = (v_0^2 \sin 2\theta)/g$$

ተጠንቀቁ

ይህ ቀመር የሚሰራው መነሻ እና ማረፊያ ከፍታዎች ፍጹም እኩል ሲሆኑ ብቻ ነው፤ ልዩነት ካላቸው አይሰራም፡፡

Rotational Kinematics Analogy

ቋሚ angular acceleration ላላቸው የ rotational motion ጥያቄዎች ከ linear kinematics ጋር በማነጻጸር ለመፍታት ይጠቀሙ፡፡

LINEAR MOTION	ROTATIONAL MOTION
$v_f = v_0 + a t$	$\omega_f = \omega_0 + \alpha t$
$\Delta s = v_0 t + 1/2 a t^2$	$\Delta \theta = \omega_0 t + 1/2 \alpha t^2$
$v_f^2 = v_0^2 + 2 a \Delta s$	$\omega_f^2 = \omega_0^2 + 2 \alpha \Delta \theta$
$\Delta s = (v_0 + v_f)/2 t$	$\Delta \theta = (\omega_0 + \omega_f)/2 t$

ተጠንቀቁ

ወደ ቀመሮቹ ከማስገባትም በፊት angular displacement በ radians መገለጹን ያረጋግጡ፤ በ revolutions ወይም degrees እንዳይተዉ፡፡

ተጠንቀቁ

የተጠየቀው absolute pressure ከሆነ የከባቢ አየር ጫና P_0 መጨመርን አይርሱ። gauge pressure ከተጠየቀ ግን P_0 አይካተትም።

የFaraday የኢንደክሽን ህግ

በሚለዋወጥ magnetic flux ምክንያት በኮይል ውስጥ የሚፈጠረውን induced electromotive force ለማስላት ይጠቀሙበት።

$$\varepsilon = -N (\Delta\Phi_B)/(\Delta t)$$

ተጠንቀቁ

አሉታዊ ምልክቱ የLenz ህግን ያሳያል፤ ይህም induced emf የflux ለውጡን እንደሚቃወም ያሳያል።

የቀጥተኛ ሽቦ magnetic field

የኤሌክትሪክ current ከሚሸከም ረጅም ቀጥተኛ ሽቦ በተወሰነ ርቀት ላይ ያለውን የmagnetic field መጠን ለማስላት ይጠቀሙበት።

$$B = (\mu_0 I)/(2\pi r)$$

ተጠንቀቁ

ርቀት r በሜትር እንጂ በሴንቲሜትር ወይም በሚሊሜትር መሆኑን የለበትም።

Magnetic Flux

በmagnetic field ውስጥ በተቀመጠ ወለል ውስጥ የሚያልፈውን ጠቅላላ magnetic flux ለማስላት ይጠቀሙበት።

$$\Phi_B = B A \cos\theta$$

ተጠንቀቁ

አንግል θ የሚለካው በmagnetic field እና በarea normal መካከል እንጂ በገጹ ወለል እና በfield ውስጥ መካከል አይደለም።

በMagnetic Flux ስሌት ውስጥ የወለል አንግል ስህተት

ጥያቄው በmagnetic field እና በሉፑ ወለል መካከል ያለውን አንግል ሲሰጥ ይጠቀሙበት።

ተጠንቀቁ

ጥያቄው ከገጹ ወለል ጋር ያለውን አንግል ከሰጠ፣ በflux ቀመር ውስጥ ለ θ ለመጠቀም 90 ሲቀነስ የተሰጠውን አንግል ማስላት አለብዎት።

የTransformer የዙር ጥምርታ

በአማካኝ ተለዋዋጭ current ትራንስፎርመር ውስጥ primary እና secondary ፕላጅኾችን ከዙር ብዛት ጋር ለማዛመድ ይጠቀሙበት።

$$(N_p)/(N_s) = (V_p)/(V_s)$$

ተጠንቀቁ

ትራንስፎርመሮች የሚሰሩት በalternating current ብቻ ሲሆን direct current ፕላጅኾችን መጨመር ወይም መቀነስ አይችሉም።

የኤሌክትሪክ ሴሚኮንዱክተር ዓይነቶች

በ N-type እና P-type ሴሚኮንዱክተሮች፣ ቆሻሻዎቻቸው እና የቻርጅ አስተላላፊዎቻቸው መካከል ያለውን ልዩነት ለመለየት ይጠቀሙ።

የ12ኛ ክፍል ፊዚክስ ማጠናከሪያ ካርዶች

12ኛ ክፍል

Temari.et

temari.et/study

ዓይነት	የድጋፍ ምድብ	የድጋፍ ምሳሌዎች	አብላጫ አስተላላፊ	አናሳ አስተላላፊ
N-type	Group V (pentavalent)	As, P, Sb, Bi	Electrons	Holes
P-type	Group III (trivalent)	B, Al, Ga, In	Holes	Electrons

ተጠንቀቁ

አንዱ ተሽካሚ ከሌለው በቁጥር ቢበልጥም ዶፕ የተደረገ ሴሚኮንዳክተሮች በአጠቃላይ የኤሌክትሪክ ገለልተኛ ናቸው።

የሎጂክ ጌቶች ማጠቃለያ

ለዲጂታል ሎጂክ ሰርክዩቶች የሎጂክ ተግባራትን እና ውጤቶችን ለማሳሰብ ይጠቀሙ።

ጌት	የሎጂክ ተግባር	ውጤት 1 የሚሆነው	ሁለንተናዊ ጌት
OR	መደመር: $y = A + B$	ቢያንስ አንድ input 1 ሲሆን	አይደለም
AND	ማባዛት: $y = A \cdot B$	ሁሉም inputs 1 ሲሆኑ	አይደለም
NOT	Inversion: ነጠላ input	Input 0 ሲሆን	አይደለም
NOR	Inverted OR	ሁሉም inputs 0 ሲሆኑ	አዎ
NAND	Inverted AND	ቢያንስ አንድ input 0 ሲሆን	አዎ

ተጠንቀቁ

በሎጂክ ድምር $1 + 1$ እኩል ይሆናል 1 እንጂ 2 አይደለም፤ ይህም እውነት ወይም እውነት ማለት ነው።

የትራንዚስተር ባያሲንግ ሁኔታ

ለትክክለኛ የማግኒት ተግባር በትራንዚስተር ጃንክሽኖች ላይ የሚያስፈልጉ የባያሲ ቮልቴጅ ፖላሪቲዎችን ሲወስኑ ይጠቀሙ።

ተጠንቀቁ

የኤሚተር ቤዝ ጃንክሽን ፎርዋርድ ባያሲ መሆን አለበት፤ የኮሌክተር ቤዝ ጃንክሽን ደግሞ ሪቨርስ ባያሲ መሆን አለበት፤ ሁለቱንም ፎርዋርድ ባያሲ ማድረግ ስህተት ነው።

የትራንዚስተር ከረንት እና የከረንት ግኝት

በባይፖላር ጃንክሽን ትራንዚስተር ውስጥ የተርሚናል ከረንቶችን ወይም የጋራ ኤሚተር ከረንት ማግኒትን ለማሳሰብ ይጠቀሙ።

$$\beta = (I_C)/(I_B), \text{quad } I_E = I_B + I_C$$

ተጠንቀቁ

የቤዝ ከረንት በማይክሮአምፒየር የሚሰጥ ሲሆን የኮሌክተር እና የኤሚተር ከረንት ግን በሚሊአምፒየር ነው፤ ከማሳሰብ በፊት ሁሉንም ወደ አምፒየር ይቀይሩ።

የትራንዚስተር ክፍሎች ንጽጽር

በባይፖላር ጃንክሽን ትራንዚስተር ውስጥ ያሉትን የሦስቱን ክፍሎች የድጊንግ መጠን፣ አካላዊ ስፋት እና ተግባር ለማነጻጸር ይጠቀሙ።

ክፍል	የድጊንግ መጠን	አካላዊ መጠን	ተግባር
Emitter	በከፍተኛ መጠን doped የተደረገ	መካከለኛ መጠን	የ charge carriers ያቀርባል
Base	በትንሹ doped የተደረገ	በጣም ቀጭን	Carriers ወደ collector ያስተላልፋል
Collector	በመጠኑ doped የተደረገ	ትልቁ መጠን	የ charge carriers ይሰበስባል

የ12ኛ ክፍል ፊዚክስ ማጠናከሪያ ካርዶች

12ኛ ክፍል

Temari.et

temari.et/study

ተጠንቀቁ

ቤዝ በጣም ቀጭን እና በጣም አስተኛ ደጊን ስላው ሲሆን ኮሌክተር ደግሞ በአካላዊ መጠኑ ትልቁ ነው።